

r. 1785

Niepodobieństwo do prawdy
czyli czynności Dworu Wiedeńskiego

1443

23.

NIEPODOBIENSTWA

DO

P R A W D Y

czyli

czynności Dworu Wiedeńskiego

Regi atque Regno muta libertas ovest.

Seneca in Oed: Aët: III. v. 525.

*w Freyburgu 1785. po Niemiecku tegoż Roku w Auguście przy zrzodle wod Egier-
skich po Polsku przetłomaczone.*

.89

XVIII. 1. 1242

I.

Niepodobna, aby Monarsze; który swych Ministrow za swych tylko poddanych y płatnych sług, a nie za przyjaciół uważa, ciż do mowienia Mu czystey ba nawet kiedy tego potrzeba wyciąga, y przykrey prawdy z wszelką wolnością odważać się mieli.

2.

Niepodobna aby Monarcha sam we wszystko weyrzec, y
A2 przy-

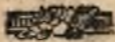
przezyrzec' potrafił, y aby Mu ci w tym pomocnemi byli, których sobie dla tego iedynie do swego dobrał boku, iż we wszystkim takich są zdań y myśli iak y on sam, bo ci nie własnymi, lecz Monarchy swego patrzą oczyma, blaskiem Majestatu y własnym tylko pożytkiem mając ie zaslepione:

3.

Niepodobna, aby przy takowym ułożeniu Ministrow stan Państwa; ba nawet y Monarcha swe pożytki pomnażac albo grożącego mógł się uchronic niebezpieczeństwa.

4.

Niepodobna zatym, aby
między

między millionem poddanych ieden przynajmniey nieznał się któremby takowe ułożenie mocno nie dokuczało, y niepodobało się wcale.

5.

Niepodobna, aby gdzie Monarcha takim Despotą, takim był Tyrannem, iż by takiego Patryotę dla tego szczegulnie niezczęśliwym miał uczynić; że między millionem on tylko sam tak dla pomnożenia dobra polpolitego, iakoliteż y Monarchy samego, Temuż niezbite y nieuchronne prawdy mężnie y odważnie wbrew mówić odważał się.

6.

Niepodobna, aby poddany
swa

6

swą nikczemność, a Monarchy wielowładność aż nadto poznający, takim niewstrzymanym prawdy y miłości Oyczyzny swey głosem, do obrażenia go mógł mieć zamysł.

7.

Niepodobna, aby Monarcha siebie tylko samego za głowę swych Państw uważał, któryby swym poddanym bardziey obszerne rąk swych obięcie y mocne stąpienie nóg swoich, nizeli moc rozumu głowy swey dał uczuć, to temu tylko Monarcho właściwe być może, który się nietylko za głowę stanu, ale nawet y za stan sam razem uważa, a iednak poymować tego nie chce że kiedy stan osłabia

bia się, Monarcha sam w tym
cierpi, a że się to jednak przy-
trafia, ztąd pochodzi, że stan
za sam Ciało moralne uważa się,
którego głowa tylko sama fizy-
czna być powinna.

8.

Niepodobna, aby Ciało swier-
żym, czerstwym, y zdrowym być
mogło, kiedy go od zewnę-
trznych tylko niewygód y bu-
rzy ubespieczac staramy się, a
wewnątrz każdy pojedynczy
członek osłabiać, wszystkie kar-
miące soki do głowy tylko kie-
rować, przeciw głównym czę-
ściom srożyć się, a nadewszy-
stko liczne połączenie, y subtel-
ny nerwow y żył układ obra-
zać, y ranić bez wszelkier u-
wagi

8

wagi osmielamy się, w tak złym układzie ciała głowa sama nayıpierwey niebezpieczeństwu podpada.

9.

Niepodobna, aby Monarcha na wżyskie Sąsiedzkie Państwa bystro patrzący, serce swoje granicami Państwo Jego otaczającemi miał zagraniczać, a kiedy to tak z iedney y z drugiey strony nie podobna, więc skutek przedsięwzięcia z porównanych między sobą czynności w tey mierze może być uifczony. Nie podobna zatym, aby strona przeciw drugiey walczyć chciała, kiedy bardziey o iey przyiaźń y pomoc starać się musi.

10.

IO.

Niepodobna, aby Monarchia wyższey mocy y wielkości wten czas dopiąć miała, kiedy wszystkie Sąsiedzkie o iey osłabieniu, ba nawet przy podaney porzd y o zniszczeniu zamyslaią a to tym niepodobnieysza, kiedy taż Monarchia z takich Kraiow y Narodow składa się ktore dotkliwe w tym czują swe nieszczęście, iż na nich moc potęga, bogactwa, y wielkość Jey zawisła.

II.

Niepodobna, aby Monarchia swym nieprzyjaciołom straszną stać się mogła; kiedy razem najmocniejszy przyjaciół swych wyniszcza, y z temi

mi obłudnie albo okrutnie sobie postępuje, którym to wszystko czym jest, y co ma, jest winna kiedy tych wszelkim osłabić usiłuje sposobem, którzy przeciw Jey nieprzyjaciółom nayochootnieyszemi, y naywalecznieyżemi zawsze byli obrońcami, y być by zawsze mogli na potym.

12.

Niepodobna, aby Monarcha niewolnikami przeciwko wolnym Narodom prowadzący wojnę miał sobie kiedy zwycięstwo obiecywać.

13.

Niepodobna także, aby Tenże miał kiedy nad nieprzyjacielem zwycięstwo otrzymać
kiedy

kiedy woyska jego zawsze po woynach ieczące z ostatnią niechęcią w pole wyciągaia, a do tego w swey własney Oyczyźnie staią się sobie nieprzyiazne.

14.

Niepodobna, aby ten Monarcha cudze Kraje podbić sobie potrafił, który całą swą potęgę przeciw swym używać musi.

15.

Niepodobna, aby Monarcha swych Ludzi woyskowych pomyslnym skutkiem przeciw tym użyć potrafił, od których w przeciągu lat wielu wszelkie dobra doznawali.

16

Niepodobna, aby Monarcha

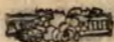
cha po swych podanych trwała sobie mógł obiecywać wierność, kiedy sam słowa wcale nie dotrzymuje, bo proste Monarchy słowo tak być powinno święte, iak wszystkich poddanych uroczyście przysięga.

17.

Niepodobna, aby Monarcha był kiedy prawodawcą szczęśliwym, kiedy Prawa swoich zawsze szczęśliwie panujących od poddanych swoich ulubionych Przodków, znosi wcale y wyniszcza.

18.

Niepodobna, aby Prawa Monarchy tego stało-trwałemi były, który swych poddanych dla

dla tego iedynie iako buntownikow gnębi y przesladuie, iż ci swych Praw dawnych Kraiowych bronią y przy nich mocno obstaia.

19.

Niepodobna, aby znaczny Pan a swey Oyczyznie niewierny obywatel, dla inney przyczyzny oprócz własnego zysku y pożytku swego miał być Monarsze wiernym, y to niepodobna, aby mu zawsze zostawał wiernym, iak tylko z inney strony znacznieyszy dla siebie pożytek y zysk upatrzy.

20.

Niepodobna, aby Monarcha y stan Jego razem mógł być
fzczę-

fzczęśliwym, kiedy stan Mo-
narchy nieprzyjaciół za nieprzy-
jaciół także y podanych; a Mo-
narcha nieprzyjaciół stanu za
— swych własnych bierze.

21.

Niepodobna, aby Monar-
chia w dobrym być mogła sta-
nie, kiedy Monarcha sam wstę-
gami, gwiazdami, krzyżami Or-
derowemi, kluczami Szambel-
lańskimi Excellencyami, y tym
podobnemi frazdkami y cacka-
mi omamiać się y zaslepiac daie,
y takich za niezawodne znaki
zdrowego rozumu, głębokiey
przenikliwości y nienaruszoney
wiernosci trzyma y uważa.

22.

Niepodobna, aby ci nay-
lepiej-

lepszemi Monarchy Ministrami byli, na których powszechne wżysłkich poddanych przekleństwo się zlewa, y ktorzy w ten czas od postronnych są chwaleni Mocarstw, kiedy u wżysłkich współziomkow są w naywiększey nienawisłci.

23.

Niepodobna, aby Monarcha przed podczciwemi patriyotami swoje sekreta taiący, a Cudzoziemcom na nos ie wiążący miał kiedy swe zamyśly do szczęśliwego doprowadzić końca.

24.

Niepodobna, aby prośly Jurysta pożyteczne ustawy dla Kraju, a prośly Krajowy Geograf

graf pomyslnie układy do wojny ułożyć potrafił.

25.

Niepodobna, aby interesa Stanu pomyslnie kierowane były, kiedy nayscisleysi Konfiliarze lub Ministrowie wprzód od swych domowych Sekretarzow radę zaciągają, niżeli się w iakiey sprawie z Monarchą samym umowią, y kiedy do tego ciż Sekretarze nie krajowi, ale od obcych Mocarstw płatni są szpiegowie.

26.

Niepodobna, aby Monarcha zdolnych y godnych Stanu mężow dobierał, kiedy w tym swych tyko Ministrow się radzi,
bo

bo ci aż nadto rozciągle mają
 krwie y bogactw połączenie, iż
 by kogo innego, oprócz swoich
 krewnych y należących do u-
 sług Stanu Monarcho przekładać
 mieli, a zatym nie podobna, a-
 by ci tylko nayzdrowszy mozg
 w głowie posiadali, ktorzy w
 swoich nerwach naymniey ży-
 wiących sokow przechowują.

27.

Niepodobna, aby sam Mo-
 narcha wszystkie zdolne y spo-
 sobne głowy w swym Państwie
 mógł poznać, niepodobna także
 aby Mu te przez tych pokazane
 były, ktorzy by tym samym
 wzięcie swe tracić musieli, gdy-
 by takie głowy znaczne urzędy
 miały, a zatym niepodobna, a-

B

by

by wyższej ducha yrozumu głowy, niezliczone głupie głowy przy styrze; a siebie zawsze zaniedbanemi widząc, z nieukontentowania na koniec, do uchronienia się w tym razie, iako y w innich od krzywdy, y uszkodzenia szukać pory nie miały.

28.

Niepodobna aby, kiedy w Kraju prawdziwe oswiecenie uskutecznione było, kiedy popolitym Ludziom iakie tylko książki w ręce wściubiaią w których Duchowna Zwierzchność oczerniona, Prawo kanonow bronione, a co trzeci wierzący Monarcha chwਾਲony, kiedy tych w katedry nauk wladzaią ktorzy Synow Prezyden-

zydenckich y Konfyliarskich
komplementa stroić uczyli, al-
boliteż na Imieniny powszech-
ney Pani Konfyliarzowey na-
dworney Ode między Boginie
Ją policzającą napisali.

29.

Niepodobna, aby tolerancya
do objaśnienia co dopomodz,
lub na umysłach tolerowanych
porządana impresją uczynić mo-
gła; kiedy Monarcha sam nie-
tylko do żadney Religii nale-
życie się nie przyznaie, ale nawet
panującey w Jego Kraiach Re-
ligii nayokrutnieysze bez wszel-
kiego względu ciosy zadaie.

30.

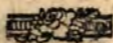
Niepodobna, aby Monarcha

B 2

temi

temi bogactwy, ktore swym poddanym uymuie bogatszym stał się y mocnieyszym, gdyż toż samo co się iuż w Jego Państwie znayduie z iednego tylko na drugie przenosi mieysce, Monarcha taki tym słabszym staie się, gdyż pieniądze nie dla pomnożenia u niego, tylko dla wydatku, albo nawet dla schowania na czas są wyznaczone, do tego tym samym staie się uboższym, kiedy od poddanych więcey niż od zbytow uymuie, bo im iedyny odbiera sposob w przypadku potrzeby z Monarchą niemi się dzielenia. Właściwie zaś Monarcha y Panstwo Jego obcemi tylko pieniędzmi bogacic się może bardziey niż kiedy.

31.

Niepodobna, aby Monarcha kiedy Państwa swoje handlem uszczęśliwił, kiedy te na swych własnych produktach się nieznają, a zatym ze złota do robienia ołowiu są przymuszone, kiedy Monarcha sam głównemi produktami swych Krajow monopolium prowadzi, a Podskarbiego nayulubieńszą jest nauka Alchimia.

32.

Niepodobna, aby Monarcha o wszystkich interefsach Państw swoich prawdziwe uwiadomienie odbierać, a zatym potrzebne do sprawowania ich kroki przedsiębrać potrafił, kiedy Prezydenci, a ogulnie mowiąc Ministro-

nistrowie, krajowemi poprawami swey szkodzie tylka zapobiegaia.

33.

Niepodobna, aby sprawa iaka podług prawideł sprawiedliwosci roztrząsana y poznana być mogła, kiedy od oskarżonych tylko obiasnienia iey zaciągają, a Pisarz oskarżającego zdania pisze,

34.

Niepodobna, aby ten Monarcha był Cycem swoich poddanych, który za życia mężów liczbę wdow sierot zwykł pomnażac,

35.

Niepodobna, aby Monarcha
był

był szczęśliwym kiedy poddani Jego są nieszczęśliwemi, a jeżeli Monarcha sam czyni ich nieszczęśliwemi, to tym niepodobniejsza, aby ciż sami przez Niego nieszczęśliwemi uczynieni, mogli go kiedy ufzczęśliwić.

36.

Niepodobna, aby Monarcha od swych poddanych był prawdziwie kochanym, kiedy serca ich gwałtem y bronią podbić sobie usiłuje, toż także niepodobna, aby tenże prawdziwą boiaźń bez miłości w nich mógł sprawić.

37.

Niepodobna, aby Monarcha Mnichow, wszelką inną kupę fantaz-

fantazyczną iak mówią księży
wykorzenić potrafił tak, aby ra-
zem zniemi wszelki bład y za-
bobonność prawdziwey szko-
dząca Religii zniesiona y wyko-
rzeniona była, kiedy to wyni-
szczenie lub zniesienie tych tyl-
ko potyka, ktorzy bogate po-
siadaią fundusze y dochody.

38.

Niepodobna, aby Monarcha
dla tego iedynie Zakonnice
z Klasztorow rozpraszal, aby za-
ludnieniu przeszkody niebyło,
kiedy im zamęscia pozwolić nie
może, a tyśiącom młodych,
zdrowych, y urodziwych mę-
szczyzn wizerką do uczciwego
małżeństwa zamyka drogę.

39.

39.

Niepodobna, aby Monarcha był uwagi pełnym, kiedy to co wczora zbudować kazał, dziś burzyć; a co wczora zruinować kazał, dziś znowu wystawiać kaze.

40

Niepodobna, aby Państwo to do pomnożenia swej mocy dopomagało, wktorym słodkie y ulubione Synaczki Matek, y zakochani starcy do dobywania twierdz cudzoziemskich posyłani, waleczni zaś y nieustraszeni mężowie w domowych murach y fortecach zamknięci zostają.

41

Niepodobna, aby w Państwie

stwie w którym szkoły znie-
sione, a głupcom domy wysta-
wione, w którym wszelka dro-
ga ubogim do umiejętności zam-
knięta, bogatym zaś uczonym
osłem być pozwalają, w którym
godne Kraiowe dzieci ode Dwor-
ru odepchiete, a wielomowny
Cudzoziemiec do honorow y u-
rzędow wywyższony, aby mo-
wię kiedy dla krajowych do-
wcipow, a zatym dla kraju, ba na-
wet y dla samego Monarchy po-
myślności spodziewać się można.

42,

Niepodobna, aby Monarcha
swoy sposob rządzenia na pra-
wdziwych zakładał fundamen-
tach, kiedy niepozwalając ni-
komu skromnych czynić sobie
zarzu-

zarzutow y remonstracyi, sważ tylko własną wolą za przyczynę czynności swych wżyskich y przedsięwzięć cytuie.

43.

Niepodobną, aby ten podczciwym był człowiekiem, y szczerym Monarchy przyiacielem, a nie bardziey od nieprzyiacielskiey, albo przynajmniey za *pracielską* udaiącey się Monarchii wyznaczonym Państwa zdraycą niebył; ktoryby Monarsze radził, aby się do Praw, Ugod związkom swych Przodkow nieprzywiązywał, aby te Narody; ktore względem Domu y Familii Jego nieustannie potężnemi obrońcami bywały, ucięmieżał, y aby tysiączne podobne

dobne przedsięwzięcia y niebezpieczne rozrządzenia w swych Państwach przedsiębrał.

44.

Niepodobna, aby Narod ten, który swoy Kray wolny w o-bieraniu sobie Rządzców dobrowolnie dziedzicznym uczynił, inną w tym miał przyczynę o-procz osobliwłych Krola swego zasług, y niewątpliwey nadziei, że całe pokolenie tego dziedzicznym uczynionego Krola, zawsze tak rzetelnie y dobrze z nim postępować będzie; iak on, a zatym nie podobna, aby tenże Narod, gdy się swej powziętey nadzieie oszukany zobaczy, na złym y niesprawiedliwym Krola swego sprawo-waniu

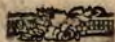

waniu przestawać miał, a nie-
miał się starać, lub upatrywać
pomysłney okazji, do zrzucenia z
karkow swoich jarzma niezno-
snego, y to niepodobna, aby
się tak pożądana w krotce nie-
podała pora, kiedy sąsiedzkie
Mocarstwa od wielu wiekow
o tenże Narod tak chciwie się
ubiegac nie przestają.

45.

Niepodobna, aby Monarcha
ktory się mocniejszy nad
swoich Sąsiadow być czuie, kto-
ry co rok więcej kraiw so-
bie przywłaszcza, ktory oczy-
wiste do tego rozrządzenia czy-
ni, aby to wszystko co koło
Niego jest, pod swoje podbił
panowanie, aby mowę tenże

Mo-

Monarcha ktorego z swoich fa-
sieckich Monarchow łzczerym
miał, y sam był przyiacielem y
alliantem, osobliwie kiedy ca-
łemu wiadomo Swiatu, iż ni-
komu ieszcze słowa niedotrzy-
mał.

46.

Niepodobna, aby przy takim
staniu y woyny ułożeniu Monar-
chy, inni oczy nie otworzyli,
y z tego pożytkować nie usło-
wali.

47.

Niepodobna zatym, aby o-
wa krwi pragnąca poczwara,
to iest *Æquilibrium* Europy w
tym ieszcze wieku na rzucenie
się krwi niezdechła.

48.

I to niepodobna, aby przy tey Tragedyi Papież y Mnichy swey roli grać niemieli.

49.

Także y to niepodobna, aby Jezuici podług wkorzenioney koło dufz gorliwosci swoiey, z wzwyż zmiankowaney poczwały, dufzy nie wyzegnali.

50.

Niepodobna na koniec mnie przynajmniej zdaię się, aby te tu wyrażone niepodobieństwa do prawdy, wtym Monarsze; który się niemi tkniętym y ostrzeżonym uczuć musi, nic wcale dobrego nie uskuteczniły, y aby się na nim niespełniło co

na-

napisano -----
 ----- in cassumque suum monuit
 Neronem.

Theod. Fanabus in Prief.
 ad Senceam.

*Veritas ipsa in se considera-
 ta verum in nobis amorem exci-
 tat, & si quando pariat odium,
 id fit, non in hominibus claro lumi-
 ne rationis se se regentibus, sed
 ab eo longissime aberrantibus.
 Anonimus.*

XVIII 1242
 http://rcin.org.pl

(1242)

F

XVIII. 1 - 1242